

Meddelande

Tillsammans med dessa berättelser sänder jag detta meddelande, som först bör läsas.

En del av dessa berättelser har jag skrivit av nästan odlagrat, en del har jag dock avskrivit efter min berättares utsaga, fastän jag mera försvenskat det, skrivit det på nära nog skriftsvenska i vanlig mening, dock utan att ändra innehåll. En del grammatiska fel förekomma dock, som jag beder borde bortses.

Man beder jag först och sist, dessa berättelser få ej införas i någon tidning eller offentliggöras ej ens omentligen. Prisnämnden har ju lovat detta, och jag hoppas därpå.

Grunden till min värdjan är, att de flesta berättelserns huvudpersoner ännu leva, eller deras släktingar äro i livet ännu. Man förtär att det skulle kännas hårt att höra talas om någon kär anförvant såsom ägare till en spiritus, förskrivet åt den onde o. sv. Djupare skulle det kännas, om detta stöde att läsa i en tidning och dylikt.

Sannolikt komma dessa och fler av min samlade minnen att efter några tiotal år utgivas i bokform eller på annat sätt föreläggas allmänheten.

Jag hoppas prisnämnden måtte bifälla min önskan, vilket ville jag ha dessa minnen åter, sedan de av prisnämnden blivit bedömda. Skulle ej detta bli fallet, hoppas jag få ett litet meddelande om deras rätta värde.

Jag skulle dessutom vara tacksam, om jag kunde få upplysningar om, var jag kunde komma över ett lämpligt bibliotek av böcker, som handla om

LUND UNIVERSITET
BOKSÄMMLINGEN

fornminnesforskning och bygdekultur m. m.
Finnes någon förening för främjande av fägo- och
fornminnessamling eller något bygdemuseum
i och för Östergötland?

Finnes någon förening borde denna så fort
sig göra låter skicka en representant för att
inköpa 2 antika skåp och en gammal bibel. Någon
hitt skåpen bor i Esbo socken, och fara är å
färd, att de två, säkerligen värdfulla skåpen
annars komma att inom en liten tid övergå i privat
ägo, vilket vore stor skada.

Undertecknad kan ge ^{vidare} upplysningar om skåpen
och dess ägare om såd. önskas.

Mitt namn är Ivar Anderson. Jag är 16 år och
f. n. blev i Tranås Kommunala Mellanskola.
Redan innan jag såg Edert upprop i tidn. Östg.
har jag varit ute på flera ställen och samlat
en del folkminnen.

De flesta har jag hört av en enda man. En del
av dessa är det, jag insämlar jämte några andra.

Fotografier över platser och personer har jag ej lyckats
åstadkomma eller skaffa. Kanste jag längre fram
kan det. Egentligen skulle jag ha samlat och skickat
in mer än detta, men tiden hindrar mig. Den är för
knapp, därför har jag ej kunnat hinna med mer
än detta, ej heller min utgång medger det.
Beroende på parton o. s. v.

Noggrannfullt,

Ivar Anderson.

(Har av en person inköpt
en stenya utan hål.

Vad kan den vara
värd? Vore tacksam
om upplysningar därom)
Den är rätt illa medfaren

Adressen är:
Ivar Anderson
Bryggargatan 5
Boholm

Jag skall skriva till honom, om det han har
på hjärtat kan förmå honom samla mera. Gustaf Olson.

19¹⁰/₇ 24

A. Falkminnen från södra Östergötland

1513

Lagor och Folk sagner m.m.

Min sagesman är en 82-årig man, boende ensam i Sten-
kullen, ett litet ställe, som ligger 1-2 km från Boeholms
bruk, nära Sillån på Boeholms a. b:s ägor.

(Han har bott där i ett 20-tal år)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hon berättar: Denne berättar följande sages
Jag föddes i Mallevander s:n, och jag höjde denna
saga berättas:

Då Mallevander kyrka nyss var färdig, blev en
jättekvinna vred på kyrkklockornas klang. Hon tog
därför en stor sten, så stor ungefär som ett litet
hus, och hon lade den i sitt skumpeband och
slungade den mot kyrkan. Men antingen orkade
hon ej att kasta så långt, eller också slant
hon. Alltså, stenen kom att ^{stanna} rätt långt
från kyrkan. Stället, där stenen ^{lade sig} hamnade heter
Öjämna hallar. Rätt långt från detta ställe
ligger en stor stenstall, och över denna ^{skall} berättas
att en jätte en gång åkte i sin vagn. Ennå i
denna dag synes såsom spår efter hjul och
hårfötter i den stenen.

Majling.
Öfving

(19¹²/₇ 24 Samme person berättar.)

Då jag för ett 30-tal år sedan vaktade en kolmila
på Boeholms ägor, närmare bestämt den plats,
på vilken Boeholms smickeri-fabrik nu ligger,
såg jag ö min kamrat en mylling. Denne lille
varelse var en ^{ungefär} halv meter hög, ungefär, och
han gick runt milan och bantade och barstade.
Han var gråklädd och hade en röd luva, men
han ^{hade inget} skägg.)

(Då jag fick se den sade jag åt min kamrat:
"Den där djäveln ska 'ja' se till med spaden"
men min kamrat svarade: "Det låter du allt
bli, för då ska 'du' se, att vi har gjort
"ett litet till milan"

Då föddes jag honom g.

öppna ett hål vid milorna. "Då körde jag honom ej."

Höll man bara fäst omkring milorna, behövde man aldrig arbeta, medan de brunno. Detta arbete ombesörjde myllingen. Man behövde ej ens vakta den, ty då det brannut ett hål i milan, eller fann var å färd, knackade det alltid på dörren.

Tungt lass

(19¹⁵ 27. Samme person berättar.)

Jag föddes i Mo år 1848⁸, och vid 14-15 års ålder tjänstgjorde jag som skutsdräng vid Håjbo gästgiveri. (Min farter höll hästar åt gästgivarvärdens, och jag körde åt henne.) Gästgivaren hette Johanna och kallades "Läcke". Det var en gubbe, som kunde trolle.

tungt
lass

(De flesta, jag då skjutade, ^{voro} var provvettare ifrån Håjbo köping och även ^{från} Läckö köping. Alla åkdon voro dåliga på den tiden. De voro oformliga och klumpiga, och de fina herrarna fingo sitta på ett bräde, som var lagt mitt över åket. Vasan på den tiden var 2 kr. milen. Jag brukade skjatta för det mesta till Björke, där ombytte med hästar och rejals var. Ibland kunde det hända, att jag fick "dricks", för det mesta 50 öre. Men ibland kunde jag få ända till 1 kr. Det var mycket pengar på den tiden.)

Vid denna tiden körde jag ett par unga, starka hästar. Men alltid fick hästarna ett så tungt lass nere i hagarna, särskilt vid en hälsa, som kallades "Lätbyttan", att hästarna ej förmådde dra, utan de hängde ner med huvudet och tog i, så svetten rann av dem.

Men då var det jag, som sade ifrån, att jag inte ville köra mer.

På söndagsmorgonen låg jag uppe för min frägnade varfar jag inte ville köra mer.

(kammare, och då kom gubben Johannes upp och skulle betala, för att vi höll hästar. Han kom alltså på söndagsförmiddagarna. Då sade min faster till, att inte jag ville köra mer. Men då blev gubben till sig och frågade: "Var är prajken?" Jo, han ligger än på sin kammare, sa min faster, för jag lägg där. Då gick ^{han} upp till mig.

"Är då du som inte vill köra", sa han, "va vill du inte då för?" "Jo, fast ja har ett par onga hästar, så blir då så dant lass här nere i haga, att de största stena kräses de smala", sa ja, och hästar hänger må' huvudet o' deas så svetten rinner."

"Följ må' mej, och sela du på hästar", sa han ("Är då nöttar inget de", sa ja. Men han var snarvis och sa: "Jo, kom du och sela på.")

När jag hade lagt på selan, gick han runt hästarna och mumlade några ord. Sedan tog han en kniv och skar ett kors i korsstämman på hästarna. Och sedan gick han framför dem och kittlade under och emellan selbonen, och hade sina hys för sig. (Då sa ja: "Ehkte rej för den svarte hästen, för ni han ä' arg, vem som helst kan inte gå inte hänen." "Är inte rädd för då du, ja känner alla hästar o' kan lägga ner o' kan som helst på 4 mils avstånd", sa han. "Di har vela köra o' hållt i tömmarna di som har äkt", sa han. "Ja, då har di, men ja har inte gärne vela släppt tömmarna", sa ja: "Ja, tänne gången måste du behålle tömmarna och hålle i riktigt", sa han, "för annars ä' det här om intet.")

synade med
Men hur han hölls och gick an med hästarna, så blev de bra. Aldrig någon gång blev då så tungt lass där efteråt. Men jag höll i tömmarna ordentligt gången efter ^{det} han hade hålls med hästarna.

Stångåland
Yngve
Hälsönder. Sn

1513

Yngve. Karl Anderson IV

44

(19¹¹/₇ 24) Samme person berättar:

*

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Karl XII

Karl XII

När då va' krig mot grannlandet Norge, eller
va' fasan då'hetes, så va' kongen, som va' mä, Karl
lölfe bette'n förresten alldeles öresslidd mä' kulet,
men di bet inte på'n. Som stövla di va' fulle mä'
kuler, så di satt tätt som ögen på potäter. Å'
när då' hörn kanonkuler i luften itring'en,
så to' han dönn å'slonge' dönn le'baks, lika
gätt som när di hörn

Inte hade han hållet bleet skuten, om
inte man hade stulet en knapp ur rocken
matte, inna' han do'. Då va' en selveknapp
di stal förresten. Ja' tänker di sköt la'm
mä den eller hade nåt hållkonstreri
mä'n. Ja' si Karl lölfe då va' kongen för
hele drin då

Ja, kongen förstås han sto' som en pelare på
den ti'n iblaun sina hortie kara'. Men
nu för tia har'n ju inget te'sej' te'öm,
för ständera övstaler hömen så väl så.

För di spädde, när därne kongen föddes,
å hans ben va' röt ett stycke öppat, för
då va' di, att han skulle hörn' te' stå i
blo' så högt, som då' röt' va'. Men då'sys
inget bli' åt.

(* (Samlares anm.) Detta är ~~den~~ nu avskrivet
med berättarens egna ord, och således återgivet
på bygdemål. Jag har försökt så bra jag förmått, men då jag
ej har lyckats komma över det alfabet, jag hört talas om,
och som användes vid bygdemål, har det ej blivit bättre.

(Slappas om vidare upplysningar om ovan omtalade alfabet.)

alla

Kall skriva till honom
g. o.

Skogsrå
Varsel vid Kolmilan.

1513

V

5

1913
Samme person berättar:

LUNDS UNIVERSITETSA
FOLKMINNESARKIV

Det berättar, lika vilken kolamilanman än
än är i, för nog finns det skogsrå djur. Till
exempel, när jag vaktade milan i Rövaretorps skogen ^(när Rövaretorp ligger på Rövaretorps ägor)

Det var sent en kväll, och jag hade varit och
hört hål nära marken på milan, för att den
skulle brinna ned bättre. (Gör en inte det, blir
det små kubbar över, som man inte kan ta med
bland kolen. Jo, när jag hade gjort hålen,
gick jag in i kölakajan, som låg några meter
från milan) Jag gick då in i kajan och

Jag satte mig på stocksuffan (och stödde huvudet
mot handen, och armbågen vilade mot den sneda
väggen i kajan) Men jag hade inte suttit så
långt länge, förrän det bultade på dörren. (Jag
undrade, vad det var för folk, som kom så sent
på kvällen, och vad de ville. Och) Jag gick
och öppnade. Det fanns ingen där, (Då svaste
skogen stod runt omkring, och milan lyste
röd ur hålen vid jorden) Jag gick då åter in
(och satte mig som förut)

Länge dröjde det dock ej, förrän det åter
bultade på dörren. (Men jag tänkte: "Det får
väl hålls!" Och jag satt still)

Et par minuter därefter bultade det ånyo,
och strax efteråt flög dörren av, (så att
det knackade i dörrplankorna)

Men då var det jag, som gick ut och täppte
till hålen vid milan och satte fast dörren.
Sedan dess hörde jag inget av, utan allt
var tyst.

Oden
Zah

Förtecknad över

Vadstuga
Vadstuga
i
Söder
Vadstuga

ack.

Jag ödslade inte skott på orren på det viset, utan jag visste nog, hur jag skulle bära mig åt. Jo, så jag stappade något i bässan färdatom kratet och kulen. Bässan var en "nyrningsladdare." (Vid talet om "något i bässan" flinkade och nickade min sagesman hemlighetsfullt) Vid första skottet damps orren i alla fall. Skogs-Tungfrun

Men då fick vi ~~och~~ bagge se skogspingfrun. Hon gick uppe på berget, och det såg ut, som om hon grät och snyftade. Det var nog hennes orre.

Hon var lång, som en medelstor människa, och hon var vittklädd och fin, som en kvinna är.

På huvudet hade hon en vit, liten mössa, och det likson sken omkring henne.

Orren hon var så sönderskjuten, att det fanns inte stort mer än några fjädrar kvar.

(19¹² 24 Samme person berättar.)

Skam

okam

(Att Skam finns till, därom är jag övertygad, ty) i Skurebo (ligga i Kalevanders s. n, öster om sjön ~~Kallängen~~) dog för ungefär 70 år sedan en gubbe, som folk trodde vara föresiven åt Skam. Enda in i det sista läggubben och svar på sin hustru och förbannade.

Jag, som då var 12-13 år var i Skurebo, och ty min bror och jag hjälpte till med att skära av potatis-kälen.

Om kvällen dog gubben den dagen, vi varo där. Och då ^{gubben} han dog, sågo ^{vi} min bror o jag samt andra, som varo i stora huset, ett håstak komma uppkörande på gården. (Gubben, som dog, bodde i en flygel på gården. Vagnen kom uppkörande med rasande fart på gården.) Och ur hästarnas mun stod det eldslågor. Vagnen ködde emot folk.

de båda grinstolparna, som gingo ^{nr} efter marken, ^{spöken}
Därefter råkade vagnen komma förnäsa en bod på
gårdén. Och så den vände på gårdén, skuffades boden
på sin sockel ett betydande stycke, som syns
än i dag.

Vagnen och hästarna fortsatte därefter samma väg,
som de kommit, (så att det råk efter t.) Just
då vagnen vände på gårdén, dog gubben.

Då gubben var död, skulle man bygga ett nytt hus på
gårdén och därefter riva det gamla, för att så mycket
hottbyg hade bedrivits där.

Man linrade upp den nya byggnaden och gjorde
södra änden färdig. Dit flyttade en serjeant, som
hette Villfelt. (Snickari och krigsfolk brukar ej vara
rädda för spöken och sälar, men den här serjeanten
var sällan hemma om nätterna utan bodde då för
det mesta i Ökenäs, mitt föräldrahem, och även andra
bondgårdar i länskring.) Han påstod, att det
spökade i det nya huset, och det visade sig också
senare vara riktigt.)

Då man ^{sen} kall på med att inreda husets norra
ände, och snickarna och de andra arbetarna
kom tidigt om morgnarna, låg än i ingången
på höskel, än inne i huset en skepnad av en
hund eller häst eller något annat djurskepnad
(eller hamn). Och det man linrade upp om
dagarna, revs ner om nätterna och kastades
omkring. Men då beslöt ägaren, att låta det
gamla huset stå kvar och riva det nya, vilket
också skedde. (Virket köptes av en man,
som hette Holmberg, och som bodde i Lomma.)

(Samlarens anm.: Jag har förfrågat mig efter denne person, Holmberg,
men antingen lever han ej, eller också har han flyttat,
tyingen har jag hört, som känner honom.)

Stenstätt
Hälsö
1925

1513

9

Djävulen dansar bland
pigor och drängar.
Gamme Per som berättar.

IX 9

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När min bror dotter för 15 år sedan hängde i Flaka församlings fattighus, hände sig detta.

I bygden hade man anordnat en liten festlighet och dans. (Och den hade man skramlat ihop lite pengar till. Man brukade ofta göra så.) Det var bara tjänare, drängar & pigor, som skulle vara med. Så gick några drängar ner till prästgården och bad de två pigorna att bli med. Dessa båda prästens hustru (att de skulle få vara med.) ^{men} Men hon lovade ej det, utan ^{namnsvårade till prästen} (sade, att det var bäst, att de gick till prästen själf och bad. Det gjorde de.) Prästen ville dock ogärna (släppa isär dem. Han sade: "Egentligen skulle ni inte få gå, men gärna får mig få ni gå. Men) Det är en förskräckligt stor synd att dansa. Jag följer med er och beskyddar er i alla fall."

Och så fick pigorna följa med prästen (på kvällen till skillet, ^{dit} där dansen var. Då de voro ett stycke från huset, fick pigorna brypa under prästkappan. Prästen gick fram till förstuet med dem, och så fick de klippa in genom prästkappan & förstuet.

Inne på golvet dansade djävulen bland drängarna och pigorna, och hans långa svans släpade och slängde på golvet.

Efter den dansade aldrig de två pigorna mera. Den ena av dem blev tokig efter symen och måste intagas på Vadsena hospital.

Då finskan på hedje dagen skulle gå, frågade ~~hon~~ bonden, vad hon skulle ha, för att hon betat honom. Men finskan svarade; "Vi har bara lio kronor, och den behövs ni själva. Men kommer jag åt dessa tackar några gånger, så kan ni ju betala mig med husum."

Det lovade bonden.

Det visade sig också, att hon hade rätt, ty bonden hade bara lio kronor. Finskan har emellertid sedan aldrig kommit tillbaka eller höfts av.

Fimurare (Enne person berättar)

Fimurare äro ett egenbortligt folk. De äro människor och skickar ut till Vild-Turken, som äter människorötter. Det anses som stor värdhet. När fimurarna tagit någon, går det att lösa ut honom, men det är mycket dyrt. Fimureriet i städerna är ett farligt hus. Kommer någon in på gårdar, blir han förd genom rudedjordska jägarar, sedan slaktad och utskedd till Vild-Turken. På väggarna hänger det fullt med porträtt av medlemmar i fimureriet. Föräder någon medlem fimurarna, svarar han porträtt. Då sticker någon av de andra medlemmarna i porträttet, och den porträttet förfädder, döi genast.

Dr.
Gösta Hol.

1513

Appl. Fran Anderson

13

Makexander s:n Donken

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

XIII

13

(Gösta Hol 1927
samme person berättar)

För många år tillbaka i tiden arbetade en chäng nere i
Boeholms kvarn (Denna kvarn byggdes år 1777 och har senast
mellan åren 1914-1923 stått oanvänd och förfallen, men då
detta skrevs användes den. Den blev år 1923 separerad
och lades i bruk. Då Boeholms ^{gamla} säg ^{i lösjan av 1900-talet} kvarn ^{Jato} ner, såddes
fjälkarna och allt hävsk på sydsidan, som vette
mot sägen. Dessa 2 byggnader ligga nämligen på
var sida om Ivarsten. Men kvarnen räddades. Boeholms ^{nuvarande}
säg ~~ligger~~ ligger på samma plats, som den gamla låg, mitt
emot kvarnen.)

(Emellertid arbetade som sagt ovanstående chäng där i
kvarnen.) Han kallades allmänt för "Donken" *
Denne chäng kunde spela fiol. Han brukade spela gamla
låtar på Boeholms bruks midnattsmusik. En gång
spelade han "Väckapolska" d. r. s., han kunde g. låta
bli att spela, utan armarna gick av sig själva.
Man var tvungen att taga fiolen ifrån honom,
men armarna gick ändå, som när man spelas på
fiol. År 1923 slutade dock armarnas rörelser
upp, och han ^{han} blev åter som en vanlig
människa.

Några år därefter flyttade han till en annan kvarn
("Var den en belägen vet jag ej," säger min sagesman) *
En söndagskväll hade "Donken" varit full, och på måndagen
sade hans husbonde åt honom, att han skulle gå ner till
kvarnen och arbeta och inte ligga så där och dröma
på förmiddagen.) Men "Donken" svarade, att han gav fr
i kvarnen.

[Mjölvarnen, hans husbonde, ville inte men huggas med
honom utan sade bara, att då kunde han själv mala
kornet, eftersom det var så brått.]

Mjölvarnen gick emellertid ner till kvarnen och släppte
på vetten genom att öppna dammluckorna.

Gösta

fests

och kvarnen gick inte, allt var tyst, och inte ett
hjul rörde sig. (Då övergav mjölnaren försöket
att få kvarnen i gång. Själva berättade en gång
mjölnaren: ~~Att~~ Om ja hade släppt på allt vatten,
så hade inte kvarnen gått ändå.")

Fram emot middagen steg "Donken" upp och frågade
i skrävelig ton, hur mycket de hade matit.

och mjölnaren var tyst. Han ville inte för-
arga "Donken", emedan blott han kunde dra
från kvarnen, (och han själv ^(mjölnaren) inte var i stånd
därtill).

"Donken" drog också på kvarnen fram emot efter-
middagen. (Som synes, hade ^{2.} ^{1.} att han ^{1.} ätit stor mat
vid kvarnen, där han var.)

}

(19²⁵/₇ 24.

En person har berättat detta för mig:

Vid Botholms bruk bodde för ett par 10-år sedan en smed, som hette Eskerom. Han var mycket väl känd. Denne person, bodde man, som ägde en spirkass. Därför hade denne person i sin tid en alltså lycka och gott om pengar.

Men så omsider, låg mannen på sin dödsbädd, ^{men kunde inte gå} och han tyckte sig vilkorsligen dö.

Fyra präster efterklickades, både församlingens och grannförsamlingarnas. De skulle närvara och hjälpa honom i hans sista stunder. Slutligen var en av prästerna klok nog att sticka ett hål i förstas blyet med till hjälp av en nål. (Denne präst hade nog varit med om sådant före.)

Därefter befälde han: "Du skall ut, ja, du måste ut!"

Då ryckte det i smeden, och han gav upp sitt sista andedrag och dog.
sin sista suck.

Seder och Bruk, m.m.

(1925/26)

Ären äldre person har jag hört följande:

(Den 25 mars infaller alltid Vårfrudagen (eller som den kallas i almanackan) Marie Bebådelse dag.)

Om denna heter det i byn:

Vårfrudagskväll

Skall konan bära ljus i sång.

Det vill säga, man skall gå upp med solen, och (man skall ha gjort undan alla bestyr och lagt sig, då solen går ner. (Alltså, upp med solen och till sängs då den går ner.

Vidare har jag hört, att Maria föddes på denna dag, och dag också på samma dag. Fast inte på samma år. Därav kommer dagens namn.)

Palmsondagen anses vara den första vårdagen (Den dagen inföll i år (1924) på den 13 april. En lantman hördde jag onkta att dagen i år ej var så vacker som den brukade vara för många år sedan. Då brukade den dagen regelbundet vara fin och väder utmärkt.)

Den första sommardagen anses däremot vara den dagen, som heter Tiburtius.

Påskaföringarna resa 2 dagar före Långfredagen (Detta var i år på en onsdag, Påskdagen)

De komma hem på påskaförmidd efter att ha varit i Blåkulla och hållit fest med den onde och dansat omkring honom (Påskaförmidd var i år på en lördag, på Olavus Petrus-dagen)

Åker Östergötland

1513

Ugöte. Kvar. J. Andersson

II

17

17

En Malerandes
Av min mor, som är född i Bjälbotacken 1865 och är
en person i Stenkullen, (Bochelmus ägor) som är född
i Maler:s:n 1842, har jag fått reda på vad veckor
dagarna i Påskveckan förs kallades.

Det började med måndag.

Blå måndag, blå måndag eller blå måndag.

Tet tisdag eller Tet tisdag;

Dymmel onsdag;

Skärtorsdag;

Länge fredag eller Lång-fredag;

Steckete lördag eller Stecke lördag;

Påskdagen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vaggvisa

För några år sedan upptecknade jag denna
vaggvisa:

Vyss, vyss full

För byarna full

med gåddor och krasmor.

Hugg dom i stjärten,

släng dom i säcken,

gåm dom till lille julaften.

Väderlekstycke

Om det regnade sjusovardagen, hörde man
frö i världen, ^{från Jälmis anan} att det skulle regna i
sju hela veckor. (Denna hö höll i
sig ännu i denna dag, särskilt
bland äldre lantmän.)

3

De tre sista dagarna i april nämligen Ture,
Tyko^{od} och Mariana kallas försäddagarna. Säkterligen
medan man då fångar moss. Dessa tre dagar
äro alltid rustiga, antingen snöar eller
regnar det. Detta brukar aldrig slå fel,
och så länge min mor minnes har det
varit så

Rim vid lek

Vid leken "Kurra gömma" har jag för några år
sedan hört följande rim:

Erna, berna, knapp,

du slapp,

att vara datt,

för denna gång.

Detta rim användes äro vid leken "Datt" (tapp)

ett annat har jag hört av min mor. Det
användes på i hennes barndom, och det
låter så här:

Ocka, docka,

domens skrocka,

erlan, perlan,

nilon paff.

Den, som blev paff, skulle då "kurra" eller
"vara datt".

Ordspråk.

Några ordspråk, som jag ansett egendomliga,
och som jag upptecknat, lyda:

De 'ante mej, så' han som varit utkastad.

De 'å mängda, som gör följästa, så' käringen
som sålde ägg för underpris.

Ungdomen lever öpp, så' käringen hoppa'
över halmsträet.

De 'ser ut att bli en het dag, så'
kärningen, som skulle brännas på bål.

Då någon äter eller dricker och saknar få mat eller dryck i vrängstuppen, har jag hört min mor säga: "Det är dig väl unnat" eller "Det är dig icke missunnat".

(Saml. sam. Jag betecknar det som ett litet egen-
skapligt uttryck och jag har ej hört det av
någon annan eller på någon annan plats.

Antagligen har det sitt ursprung långt tillbaka
i tiden)

Uggla bådars sorg och olycka

Då en uggla sträcker sitt "klä-vitt", "klä-vitt",
har man ännu i dag i dessa hakter, att det
bådars sorg och olyckor. Då ugglan sträcker sin
utänför ett fönster, kommer någon att dö
snart nog därinne.

Detta har i ett fall vid Boeholms bruk visat
sig vara riktigt. En tant kom för många
år sedan en uggla och strök utänför ett av
fönstren på Boeholms största arbetsstad. I
dessa rum bodde då, liksom då detta skreves, en
bekant smittmed vid namnet August Johansson.
(Stillas allmänt "Väl-August") Ej långt därefter dog han.
August
huset

Ännu i da skjutar uggla i dessa hakter och
uppsättas över ladugårdsdörrar och stalledörrar.
Man tror att de skaffar välgång och
frednad i stall och ladugård.)

~

Spökade efter torparen

I

20

Min mor berättar, att då hon bodde i Pelslyskan, ett litet torp i Skeningekakken nära en stor bondgård, som ligger vid landvägen mellan Skeninge och Älskeborg och som heter Lövingsborg, & dog en granne. Denne hette Andersson, var torpare och bodde i ett torp, som heter Johannisberg.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Emellertid då denne torpare dog, förstod man, att det spökade efter honom. Han hade ett jättebord utlärat till en granne, som bodde ungefär $1\frac{1}{2}$ km därifrån. Då gubben dog komma hos sig, skrandade och skrällde bordet. Då förstod bondhuset, att gubben ville ha sitt bord igen och tänkte på det.

Senare, då man skulle jorda gubben, (han hade stått lik hemma i en bod) och man skulle skjutsa honom till kyrkogården, gick en av de sönerna efter ^{lik-}vagnen, (vagnen stod) med en spann hästar för att gubben ej skulle "gå igen". Han följde efter så ett gott stycke.

Man hörde, att den avlidne ande ej kunde komma tillbaka längre än dit, man slutade att följa vagnen istället återvända. Den avlidne var nämligen förudd att gå samma väg tillbaka, som man förestat honom.

Väderleksmärken

Så här spädde min mormor ^{med} väderlek i spisen, berättar min mor. Drinner salt, blir det snart nog bläst. Om eldstolen (glöderna) flamma eller kolna i spis eller kaskelugn, blir det snart nedervädd.

(Samiarens ann. Besynnerligt nog ~~gå~~ dessa tecken alltid i uppfyllelse. Jag har själv lagt märke därtill. De gå aldrig fel.)

Då det sprakas långt ut på golvet från spisen brukar min mor säga, att det kommer långväga fånnande.

Vecko-räkning

För i världen skulle säden gå till så här, berätta en person för mig.

Vilhelmdagen infaller i 13te veckan på året. Sedan räknar man baklänges efter Vilhelmdagen. Följande vecka blir alltså den 12te, den nästa blir den 11te o. s. v. till den femte veckan. Sedan går ej räkningen längre. Den sjunde veckan, alltså sex veckor efter Vilhelmdagen, sätter man potatis. Samma vecka eller föregående ~~sätt~~ sår man säden. På Karolinadagen sätter man lin. Rotturken, såsom proor, kålrätter o. s. v., sättes olika allt efter väderleken.

~ "Brake" mediciner.

(Om man har berättat för mig:

För i världen användes nästan aldrig ricinolja. I mine barns år användes i stället "Brake". Det är buskar, som kan bli så grova som min arm, och

som växer i den grova barken och dricka ut och frät och koka detta och dricka ut och Brake användes för både att bota djur och människor med. Det är mycket giftigt, så man får ej dricka för mycket, ty då kan man koka av. Det är fösträckligt beskt, så det är allt värre att laga in än ricinolja)

Lunds
omni:
ch. kgl.
m. m.
Brake-
ved

~
(Nedan återgiva ordstäv har jag upptecknat, emedan jag anser det som ett säregit och ytterst likt använt. Det låter:
Det är so som svinum likt.)